

Άγγελος Σώμογλου¹
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τμήμα Φιλολογίας

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΕΚΤΟΣ: Η ΜΗΧΑΝΗ ΩΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΑΛΛΟΣ

Η κοινωνιόλεκτος των Ελλήνων μοτοσικλετιστών είναι ιδιαίτερα εκφραστική και, κατά συνέπεια, br/>ρίθεται από μεταφορές. Η μηχανή, αποτελώντας το κεντρικό θέμα της κοινωνιολέκτου, είναι συχνά ο στόχος αυτών των μεταφορών. Μάλιστα, κάποιες από τις πιο συχνόχρηστες και παραγωγικές εννοιακές μεταφορές με το πεδίο-στόχος ΜΗΧΑΝΗ την αναδεικνύουν ως ελκυστική γυναίκα, αλλά και κατ' επέκταση ως ερωτική σύντροφο του αναβάτη. Στην παρούσα μελέτη, η οποία είναι βασισμένη σε σώμα κειμένων, γίνεται εστίαση στις εν λόγω εννοιακές μεταφορές, ώστε να αναζητηθούν τα μοτίβα που παρουσιάζουν, αξιοποιώντας μεθόδους επαγωγικής στατιστικής ανάλυσης. Ακόμα, διερευνάται η σχέση των εννοιακών μεταφορών με το βίωμα της μοτοσικλετιστικής οδήγησης και οι λόγοι που κινητοποιούν την ανάδυσή τους.

Λέξεις-κλειδιά: Εννοιακή μεταφορά, Κοινωνιόλεκτος, Σώμα κειμένων, Επαγωγική στατιστική

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μοτοσικλετιστική οδήγηση είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στην Ελλάδα, καθώς οι Έλληνες αναβάτες χρησιμοποιούν τα δίκυκλά τους (είτε αυτά είναι μοτοσικλές μεγάλου κυβισμού, σκούτερ ή παπάκια) πιο συχνά από τους άλλους Ευρωπαίους (Delhay & Marot 2015). Γενικότερα, η κουλτούρα της μοτοσικλίας είναι βαθιά εδραιωμένη: οι Έλληνες μοτοσικλετιστές συνθέτουν μία κοινότητα με μακρόχρονη ιστορία, με τις πρώτες λέσχες μοτοσικλίας να κάνουν την εμφάνισή της πριν από σχεδόν έναν αιώνα (Αρβανιτόπουλος 2006). Εκτός αυτού, τα μέλη της κοινότητας διατηρούν δυνατούς συνεκτικούς δεσμούς και χαρακτηρίζονται από μία αίσθηση διαφορετικότητας. Αυτό μπορεί να αποδοθεί στην κοινωνική περιθωριοποίηση που έχουν υποστεί ανά τα χρόνια (με αποκορύφωμα τις

¹ somoglou996@hotmail.com

δεκαετίες του 1980 και 1990), σε συνδυασμό με το γεγονός πως αποτελούν μειονότητα ως χρήστες των δημόσιων δρόμων, με την οδηγική εμπειρία που βιώνουν να διαφέρει δραστικά σε σχέση με αυτή των οδηγών αυτοκινήτων.

Ακόμα, οι Έλληνες μοτοσυκλετιστές ομιλούν τη δική τους γλωσσική ποικιλία, τη λεγόμενη *γλώσσα των μηχανόβιων*, η οποία μάλιστα αποτελεί για αυτούς, όπως και η ίδια η ενασχόλησή τους με τη μηχανή, *δείκτη ταυτότητας* (identity marker). Μπορούμε, μάλιστα, να θεωρήσουμε αυτή τη γλωσσική ποικιλία ως *κοινωνιολέκτο* (sociolect), αφού η ύπαρξη μίας κοινωνιολέκτου καθορίζεται από την κοινωνική ομάδα που τη χρησιμοποιεί. Η ελληνική μοτοσυκλετιστική κοινότητα, ως κοινωνική ομάδα που διακρίνεται με βάση τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν, πληροί τα κριτήρια που θέτει ο Wilcoff (1989) για την ύπαρξη μίας κοινωνιολέκτου. Ο Grabias (1994), επιπλέον, κάνει τη διάκριση ανάμεσα σε εργασιακές (occupational) και εκφραστικές (expressive) κοινωνιολέκτους: οι πρώτες κυριαρχούνται από επαγγελματικό λεξιλόγιο ενώ οι δεύτερες από εκφραστικό. Αν και η γλώσσα των μηχανόβιων ενσωματώνει επαγγελματικό λεξιλόγιο (δηλαδή τεχνική ορολογία όπως π.χ. *τιμονόπλακα*, *ντίζα*, *χαρτογράφηση*), γενικά βρίθκει από εκφραστικότητα. Αυτό είναι λογικό, αν αναλογιστούμε το ξεχωριστό και έντονο βίωμα που συνιστά η μοτοσυκλετιστική οδήγηση.

Ένα από τα εξέχοντα γλωσσικά μέσα που χρησιμοποιούν οι αναβάτες για να επικοινωνήσουν τα συναισθήματά τους για τη μηχανή και την μοτοσυκλετιστική οδήγηση γενικότερα είναι η μεταφορά. Αυτό δεν είναι τυχαίο, καθώς πολλοί ερευνητές έχουν υποστηρίξει την εκφραστική λειτουργία των μεταφορών και ειδικότερα την ικανότητά τους να εκφράζουν συναισθήματα και βιώματα (Foolen 2012 & Theodoropoulou 2012α, 2012β), όπως και να συνεισφέρουν στην κατασκευή και στη διαπραγμάτευση διαπροσωπικών σχέσεων, ενισχύοντας την οικειότητα μεταξύ των ομιλητών (Semino 2008). Έπειτα, οι μεταφορές επιτρέπουν την επικοινωνία σύνθετων σχηματισμών πληροφορίας, αποτυπώνοντας καλύτερα την πλούσια και συνεχή φύση του βιώματος, με έναν πιο συμπαγή τρόπο (compactness hypothesis, βλ. Gibbs 1994). Μέσω της χρήσης των μεταφορών, παράλληλα, οι ομιλητές μπορούν να μεταφέρουν πιο ζωντανές και λεπτομερείς εικόνες της υποκειμενικής τους εμπειρίας, που είναι πιθανότερο να δημιουργήσουν διάφορες εικόνες στο μυαλό του δέκτη, οι οποίες αντανακλούν τις επικοινωνιακές προθέσεις του πομπού (vividness hypothesis, βλ. Ortony 1975).

Η μηχανή, βρισκόμενη στο επίκεντρο της οδηγικής εμπειρίας και, συνακόλουθα, αποτελώντας τον θεματικό πυρήνα της κοινωνιολέκτου των Ελλήνων μοτοσυκλετιστών, μεταφοροποιείται εξαιρετικά συχνά. Μέσα από τη μελέτη των πολυάριθμων μεταφοροποιήσεων της μηχανής στη γλώσσα των μηχανόβιων, φάνηκε πως μία από τις πλέον παραγωγικές και συχνόχρηστες είναι

η προσωποποίηση της μηχανής ως όμορφης γυναίκας, για την οποία ο αναβάτης είναι δυνατόν να τρέφει συναισθήματα ερωτικής έλξης (Σώμογλου 2023). Ο στόχος της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει τις εν λόγω μεταφοροποιήσεις, επιστρατεύοντας τη Θεωρία της Εννοιακής Μεταφοράς (Conceptual Metaphor Theory) (Lakoff & Johnson 1999, 1980) ως θεωρητικό εργαλείο. Ειδικότερα, γίνεται εστίαση στις εννοιακές μεταφορές με το πεδίο-στόχος ΜΗΧΑΝΗ και το πεδίο-πηγή ΕΛΚΥΣΤΙΚΗ ΓΥΝΑΙΚΑ/ΕΡΩΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ, στις αντίστοιχες γλωσσικές τους πραγματώσεις αλλά και στα μοτίβα που παρουσιάζουν οι συγκεκριμένες μεταφορές. Τέλος, διερευνάται πώς οι συγκεκριμένες μεταφορικές αντιστοιχίες σχετίζονται με το βίωμα της μοτοσικλετιστικής οδήγησης και τί κινητοποιεί την ανάδυσή τους.

2. ΜΕΘΟΔΟΣ

Για τη διερεύνηση των μεταφορών που απαντούν στη γλώσσα των μηχανόβιων ακολουθήθηκε μία προσέγγιση βασισμένη σε σώμα κειμένων (corpus-based). Έτσι, κρίθηκε σκόπιμη η δημιουργία ενός εξειδικευμένου σώματος κειμένων (specialized corpus), το οποίο επιτρέπει να αναλυθούν οι υπό μελέτη μεταφορές στο συγκεκριμένο και κοινωνικό τους πλαίσιο (Deignan 2008). Τα γλωσσικά δεδομένα αντλήθηκαν από το *mybike.gr*, ένα από τα δημοφιλέστερα ελληνικά μοτοσικλετιστικά forum. Γενικότερα, ο λόγος των διαδικτυακών forum, αν και έχει γραπτή μορφή, φέρει συνήθως χαρακτηριστικά προφορικότητας, λόγω της διαπροσωπικής διεπίδρασης μεταξύ των μελών τους (Yates 1996). Το σώμα κειμένων που συστάθηκε απαρτίζεται από όλα τα σχόλια των νημάτων (threads) που εντοπίζονται στις σχετικές με τη μοτοσικλέτα θεματικές κατηγορίες του forum. Για την εξαγωγή των δεδομένων από τις ιστοσελίδες επιστρατεύτηκε η αυτοματοποιημένη μέθοδος του web scraping.² Συνολικά εξήχθησαν περίπου 1.200.000 σχόλια, τα οποία αντιστοιχούν σε 50.000.000 λέξεις κατά προσέγγιση. Καταλαβαίνουμε, συνεπώς, ότι λόγω του επικοινωνιακού ρόλου και της διαλογικής φύσης του λόγου του forum, το σώμα κειμένων περιέχει ένα αρκετά αυθεντικό και αντιπροσωπευτικό δείγμα της υπό μελέτη κοινωνιολεκτού.

Όσον αφορά την εύρεση των εννοιακών μεταφορών στο σώμα κειμένων, η διαδικασία έγινε σε δύο στάδια. Πρώτα, συντέθηκε μία λίστα γλωσσικών μεταφορών με το πεδίο-στόχος ΜΗΧΑΝΗ, οι οποίες συγκεντρώθηκαν από διάφορες διαδικτυακές πηγές, όπως: (α) το ίδιο το forum-πηγή του σώματος κειμένων και (β) βίντεο στο Youtube σχετικά με μοτοσικλέτες (test rides, motovlogs κ.ά.), και στη συνέχεια αναγνωρίστηκαν οι υποκείμενες εννοιακές μεταφορές που αντιστοιχούν στις γλωσσικές πραγματώσεις. Έπειτα, τα πεδία-

² Ο όρος αναφέρεται τυπικά στην τεχνική εξαγωγής δεδομένων από τον παγκόσμιο ιστό (World Wide Web, WWW), τα οποία αποθηκεύονται σε ένα σύστημα αρχείων ή μία βάση δεδομένων, με σκοπό την ανάκτηση και την ανάλυσή τους σε δευτερεύοντα χρόνο (Zhao 2017).

πηγή των μεταφορών της λίστας και τα μοτίβα που παρουσίασαν διερευνήθηκαν διεξοδικότερα στο σώμα κειμένων. Πιο συγκεκριμένα, αναζητήθηκαν συνώνυμα και όροι του σημασιακού πεδίου που αντιστοιχούν στο εκάστοτε πεδίο-πηγή, αντλώντας εν μέρει από τη μέθοδο της *λεξικής προσέγγισης* (lexical approach) (βλ. Kövecses et al. 2019). Η αναγνώριση των εννοιακών μεταφορών στο σώμα κειμένων έγινε χειροκίνητα με τη μέθοδο MIPVU (Metaphor Identification Procedure Vrije Universiteit) (Steen et al. 2010), εξετάζοντας τους συμφραστικούς πίνακες (concordance tables) των εμφανίσεων (hits) των αναζητηθέντων όρων. Ακόμα, κατά περιπτώσεις, ο μεγάλος αριθμός των δεδομένων επέτρεψε τη διερεύνηση μοτίβων ή κανονικότητων που προέκυψαν από αυτά, η περιγραφή και η ερμηνεία των οποίων έγινε με τη χρήση επαγωγικής στατιστικής ανάλυσης (inferential statistics). Τέλος, πρέπει να σημειωθεί πως το σύνολο των μεταφοροποιήσεων της μηχανής οι οποίες θα παρουσιαστούν στη συνέχεια δεν είναι εξαντλητικό, αφού λόγω του μεγέθους του σώματος κειμένων και της μεθόδου που επιστρατεύτηκε σίγουρα υπάρχουν μεταφορές που δεν υπέπεσαν στην αντίληψη του ερευνητή. Ωστόσο, οι ακόλουθες μεταφοροποιήσεις συνιστούν κάποιες από τις πιο εξέχουσες και παραγωγικές στην κοινωνιολέκτο.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Μία από τις πιο πρόσφορες μεταφοροποιήσεις της μηχανής στην κοινωνιολέκτο των Ελλήνων μοτοοικλετιστών είναι αυτή που την προσωποποιεί ως μία όμορφη, ελκυστική γυναίκα. Παρακάτω μπορούμε να δούμε κάποιες από τις γλωσσικές πραγματώσεις αυτής της εννοιακής μεταφοράς:

- (1) Η ΜΗΧΑΝΗ ΕΙΝΑΙ ΕΛΚΥΣΤΙΚΗ ΓΥΝΑΙΚΑ
... Το Benelli Sei είναι μία *καλλονή* της δεκαετίας του '70 ...
... Πάντα να αγοράζεις μηχανή που κάθε πρωί *θα τη βλέπεις και θα καυλώνεις* ...
... Πω, τι *κουκλάρα* είναι αυτή; Πήρες από τα καλύτερα μηχανάκια στην κατηγορία του να ξέρεις ...

Προς επίρρωση της υπόθεσης ότι το στοιχείο της ερωτικής έλξης εντοπίζεται στις προσωποποιήσεις της μηχανής, αναζητήθηκαν στο σώμα κειμένων οι υφολογικά μαρκαρισμένοι τύποι *μουνί* και *γκόμενα*, με αντικείμενο αναφοράς τη ΜΗΧΑΝΗ και τη ΓΥΝΑΙΚΑ. Αυτοί επιλέχθηκαν, γιατί χρησιμοποιούνται συχνά για αναφορά σε γυναίκες, ενώ επιπρόσθετα δέχονται ως παραγωγικά επιθήματα υποκοριστικά (*μουνάκι*, *γκομενάκι*) και μεγεθυντικά (*μουνάρα/μούναρος*, *γκομενάρα*), διαμορφώνοντας μία μεταβλητή ως προς τη σημασιακή τους

φόρτιση.³ Οι τύποι χωρίς παραγωγικό επίθημα ομαδοποιήθηκαν με τους τύπους που φέρουν υποκοριστικό παραγωγικό επίθημα, αφού η χρήση τους ενέχει συνήθως μία υπόνοια υποβάθμισης για το αντικείμενο αναφοράς. Οι τύποι με το μεγεθυντικό παραγωγικό επίθημα, στον αντίποδα, χρησιμοποιούνται για να εξυψώσουν το αντικείμενο αναφοράς, και για αυτό τον λόγο αποτελούν διακριτή κατηγορία. Στους Πίνακες 1 και 2 τα αποτελέσματα της αναζήτησης δείχνουν ξεκάθαρα πως οι τύποι που είναι μαρκαρισμένοι αρνητικά χρησιμοποιούνται ως επί το πλείστον για να αναφερθούν στη γυναίκα, ενώ το ακριβώς αντίστροφο ισχύει για τους θετικά μαρκαρισμένους μεγεθυντικούς τύπους, οι οποίοι πιο συχνά μεταφοροποιούν τη μηχανή.

		Σημασιακή φόρτιση	
		μουνί/μουνάκι (-)	μουνάρα/μούναρος (+)
Αντικείμενο αναφοράς	ΜΗΧΑΝΗ	2	48
	ΓΥΝΑΙΚΑ	13	4

Πίνακας 1

		Σημασιακή φόρτιση	
		γκόμενα/γκομενάκι (-)	γκομενάρα (+)
Αντικείμενο αναφοράς	ΜΗΧΑΝΗ	15	18
	ΓΥΝΑΙΚΑ	83	14

Πίνακας 2

Χρησιμοποιώντας διμεταβλητή ανάλυση και το στατιστικό τεστ χ^2 , εξάγεται πως οι διαφορές στα δεδομένα των πινάκων είναι και στις δύο περιπτώσεις στατιστικά σημαντικές ($p < 0.001$), γεγονός που σημαίνει πως η μεταβλητή του αντικειμένου αναφοράς επηρεάζει τη μεταβλητή της σημασιακής φόρτισης, δηλαδή τον τρόπο έκφρασης των ομιλητών. Η αναφορά στη μηχανή φαίνεται να εκμαιεύει θετικά φορτισμένες μεταφορικές εκφράσεις από τους χρήστες του forum. Μέσα από αυτόν τον εκθειασμό προβάλλεται και η ερωτική έλξη των αναβατών για τη μηχανή.

³ Λόγω της κατηγορικής (nominal) φύσης των δεδομένων, στις περιπτώσεις που ήταν δυνατή η επιμέρους κατηγοριοποίηση και σύγκρισή τους εφαρμόστηκε το στατιστικό τεστ του χ^2 (chi-squared) με διμεταβλητή ανάλυση (για εκτενέστερη συζήτηση όσον αφορά τις διμεταβλητές αναλύσεις βλ. Stefanowitsch 2020: 177-187).

Εκτός, όμως, από το στοιχείο της ερωτικής έλξης, σε πολλές περιπτώσεις προσωποποιήσεων του σώματος κειμένων αναδύεται και μία πτυχή της αντιστοίχισης όπου η μηχανή φέρεται όχι απλά ως μία γυναίκα η οποία θέλγει τον αναβάτη, αλλά ως ερωτική του σύντροφος. Αυτό το στοιχείο φαίνεται στις ακόλουθες γλωσσικές μεταφορές:

(2) Η ΜΗΧΑΝΗ ΕΙΝΑΙ ΕΡΩΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ

... από τις λίγες μηχανές που ίσως σκεφτόμουν να *απατήσω* τη δικιά μου ...

... σήμερα το Varadero μου και 'γω *έχουμε επέτειο*. Βέβαια τα *είχαμε φτιάξει* κάνα δίμηνο πιο πριν ...

... γι' αυτό της έκανες δώρο αναρτήσεις; Για *ανανέωση της σχέσης*; ...

Μάλιστα, η εννοιακή μεταφορά Η ΜΗΧΑΝΗ ΕΙΝΑΙ ΕΡΩΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ επεκτείνεται, καθώς μέσα από τα παραδείγματα βλέπουμε ότι υφίσταται η γενικότερη αντιστοίχιση Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΗΧΑΝΗ ΕΙΝΑΙ ΕΡΩΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ, η οποία αντανακλά το construal της σχέσης του αναβάτη με τη μηχανή ως ερωτικού δεσμού.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι περιφράσεις που περιέχουν έναν τύπο που αναφέρεται στην μηχανή ως ερωτική σύντροφο ακολουθούμενο από την κτητική αντωνυμία *μου*, όπως π.χ. *κορίτσι μου*, καθώς είναι δομές εξαιρετικά ενδεικτικές της συναισθηματικής εγγύτητας που διακρίνει μία ερωτική σχέση. Ειδικότερα, το *μου* προσδίδει μία επιπλέον μεταφορικότητα στην ήδη προσωποποίηση της μηχανής, βάσει της μεταφοράς ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΚΑΤΕΧΕΙΣ (βλ. Kövecses 2000). Αναζητήθηκαν, λοιπόν, στο σώμα κειμένων κάποιες από τις πιο συχνόχρηστες εκφάνσεις αυτής της δομής και στον Πίνακα 3 παρατίθενται οι απόλυτες συχνότητες εμφάνισης, τόσο για τις περιπτώσεις όπου το αντικείμενο αναφοράς είναι η ΜΗΧΑΝΗ, όσο και για αυτές που το αντικείμενο αναφοράς είναι η ΓΥΝΑΙΚΑ.⁴

Περίφραση	Εμφανίσεις	
	ΜΗΧΑΝΗ	ΓΥΝΑΙΚΑ
<i>κούκλα μου</i>	48	2
<i>μωρό μου*</i>	48	2
<i>καλή μου*</i>	47	3

⁴ Για πρακτικούς λόγους, δεδομένου του μεγάλου όγκου των αποτελεσμάτων αναζήτησης στο σώμα κειμένων, η δειγματοληψία των ιδιαίτερα συχνόχρηστων περιφράσεων σταματάει στις πρώτες 50 εμφανίσεις.

<i>κορίτσι μου</i>	33	15
<i>γλυκιά μου</i>	13	7
<i>ερωμένη μου</i>	9	1
<i>σύντροφός μου</i>	5	9
<i>ταίρι μου</i>	3	3
<i>γυναίκα μου*</i>	2	48
<i>γκόμενά μου</i>	1	19
<i>κοπέλα/κοπελιά μου*</i>	1	49
<i>σύζυγός μου</i>	0	28
*πρώτες 50 εμφανίσεις		

Πίνακας 3

Όπως φαίνεται, αυτές οι δομές απαντούν πολύ συχνά στο σώμα κειμένων, με κάποιες εξ αυτών να αριθμούν μάλιστα εκατοντάδες εμφανίσεις όταν αναφέρονται στη μηχανή (π.χ. *μωρό μου*, *καλή μου*). Μάλιστα, στις περιφράσεις *ταίρι μου* και *γλυκιά μου* υπάρχει επάλληλη μεταφοροποίηση, αφού εκτός από τη βασική μεταφοροποίηση της μηχανής ως ερωτικής συντρόφου εντοπίζονται και οι μεταφορές Ο ΕΡΩΤΑΣ ΕΙΝΑΙ Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΥΟ ΣΗΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΜΕΡΩΝ (LOVE IS UNITY OF TWO COMPLEMENTARY PARTS) (βλ. Kövecses 2000) και ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ ΕΙΝΑΙ ΓΛΥΚΙΣΜΑ (THE OBJECT OF LOVE IS SWEET FOOD) (βλ. Barcelona 2001) αντίστοιχα. Καταλαβαίνουμε ότι τέτοιου είδους διπλές μεταφοροποιήσεις φέρουν εξαιρετικό βαθμό εκφραστικότητας.

Όλες οι περιφράσεις του Πίνακα 3 εκφράζουν τη συναισθηματική εμπλοκή των αναβατών με το όχημά τους. Πιο συγκεκριμένα, επιτελούν μία διττή σημασιακή λειτουργία, διότι κατά περιπτώσεις μπορεί να αναφέρονται στο αντικείμενο αναφοράς δηλώνοντας την ψυχική δέσμευση που χαρακτηρίζει έναν μετέχοντα σε μία ερωτική σχέση ή να αναδεικνύουν ένα αίσθημα τρυφερότητας, εκφράζοντας έτσι με εντονότερο τρόπο τη συναισθηματική επένδυση. Αν και οι περιφράσεις αυτές απαρτίζουν ένα συνεχές, όπου στο ένα άκρο βρίσκεται η ιδιότητα της δήλωσης της δέσμευσης και στο άλλο η ιδιότητα της συναισθηματικής έκφρασης (και ειδικότερα της τρυφερότητας), είναι δυνατόν μολαταύτα να τις διχοτομήσουμε αναλόγως της ιδιότητας που προβάλλουν περισσότερο, σχηματίζοντας έτσι μία μεταβλητή. Σε αυτές που κάνουν δήλωση της ψυχικής δέσμευσης μπορούμε να κατατάξουμε τις *ερωμένη μου*, *σύντροφός μου*, *γυναίκα μου*, *γκόμενά μου*, *κοπέλα/κοπελιά μου* και *σύζυγός μου*. Αντιστοίχως, οι περιφράσεις *κούκλα μου*, *μωρό μου*, *καλή μου* και *γλυκιά μου* εκφράζουν τρυφερότητα. Τέλος, οι περιφράσεις *κορίτσι μου* και *ταίρι μου* ίσως να μπορούν να εισαχθούν σε αμφότερες τις κατηγοριοποιήσεις.

Το μοτίβο που παρατηρείται στον Πίνακα 3 είναι πως οι περιφράσεις που εντάσσονται στη δεύτερη κατηγορία έχουν στη συντριπτική πλειοψηφία των εμφανίσεων στο σώμα κειμένων ως αντικείμενο αναφοράς τη μηχανή, ενώ ακριβώς το αντίθετο συμβαίνει με τις περιφράσεις που δηλώνουν την ψυχική δέσμευση του μετέχοντα σε ερωτική σχέση. Αν αθροίσουμε τις εμφανίσεις που αντιστοιχούν στην πρώτη και τη δεύτερη κατηγορία των περιφράσεων, προσθέτοντας ως μεταβλητή το αντικείμενο αναφοράς, προκύπτει ο πίνακας 4 (οι εμφανίσεις των περιφράσεων *κορίτσι μου* και *ταίρι μου* δεν συνυπολογίζονται, καθώς δεν μπορούν ενταχθούν αποκλειστικά σε μία κατηγορία).

		Περιφράσεις με <i>μου</i>	
		ΔΕΣΜΕΥΣΗ	ΤΡΥΦΕΡΟΤΗΤΑ
Αντικείμενο αναφοράς	ΜΗΧΑΝΗ	18	156
	ΓΥΝΑΙΚΑ	154	14

Πίνακας 4

Εφαρμόζοντας διμεταβλητή ανάλυση, μέσω του στατιστικού τεστ χ^2 βρίσκουμε εκ νέου πως το αντικείμενο αναφοράς επηρεάζει στατιστικά σημαντικά ($p < 0.001$) τον τρόπο με τον οποίο οι ομιλητές αναφέρονται σε αυτό. Οι περιφράσεις που εκφράζουν τρυφερότητα και διακρίνονται από πιο έντονη συναισθηματική εκφραστικότητα χρησιμοποιούνται κατά κόρον μεταφορικά για να αναφερθούν στη μηχανή. Απεναντίας, οι περιφράσεις που δηλώνουν την ψυχική δέσμευση, παρότι επίσης αντιστοιχίζουν εξέχοντα στοιχεία που μπορεί να χαρακτηρίζουν μία ερωτική σχέση (π.χ. μονιμότητα ή ενότητα), χρησιμοποιούνται τις περισσότερες φορές κυριολεκτικά για να αναφερθούν σε γυναίκα, ίσως λόγω της εμμεσότερα εκφραστικής και περισσότερο δηλωτικής φύσης τους.

Είναι εμφανές από τα παραπάνω δεδομένα πως η μεταφοροποίηση της μηχανής ως ερωτικής συντρόφου είναι εκτενέστατη στο σώμα κειμένων και γενικότερα στην κοινωνιόλεκτο των μοτοσικλετιστών. Καταρχάς, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί πως για το construal της μηχανής ως γυναίκας πιθανώς εν μέρει ευθύνεται το θηλυκό γραμματικό γένος της λέξης *μηχανή*, αλλά και το συγκεκριμένο πλαίσιο, αφού σε περιπτώσεις ονομασίας μοντέλων με αρσενικό γένος δεν παρατηρήθηκαν μεταφοροποιήσεις ως θηλυκού (π.χ. *ο λύκος είναι κουκλάρα* για το SYM Wolf). Ακόμα, πρέπει να αναλογιστούμε ότι η ελληνική μοτοσικλετιστική κοινότητα (και κατά συνέπεια το forum από όπου αντλήθηκαν τα δεδομένα του σώματος κειμένων) εκπροσωπείται στη συντριπτική της πλειοψηφία από ετεροφυλόφιλους άντρες. Βάσει αυτής της παραδοχής εξηγείται η μεγάλη παρατηρούμενη συχνότητα των εννοιακών μεταφορών Η ΜΗΧΑΝΗ

ΕΙΝΑΙ ΕΛΚΥΣΤΙΚΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ Η ΜΗΧΑΝΗ ΕΙΝΑΙ ΕΡΩΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ, ΕΝΩ ΣΤΟΝ ΑΝΤΙΠΟΔΑ ΟΙ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ Η ΜΗΧΑΝΗ ΕΙΝΑΙ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΡΑΣ ΚΑΙ Η ΜΗΧΑΝΗ ΕΙΝΑΙ ΕΡΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ, ΑΝ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΠΙΘΑΝΟΝ ΝΑ ΥΦΙΣΤΑΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΕΚΤΟ, ΔΕΝ ΕΝΤΟΠΙΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΣΩΜΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ.

Βέβαια, τα παραπάνω δεν αιτιολογούν πλήρως το ισχυρό ερωτικό στοιχείο που εμφανίζει η συγκεκριμένη μεταφοροποίηση στα δεδομένα, και συνεπώς η κινητοποίηση του construal της μοτοσικλέτας ως ερωτικής συντρόφου πρέπει να αναζητηθεί και αλλού. Η μεταφοροποίηση της μηχανής ως γυναίκας (και συνακολούθως ως ερωτικής συντρόφου) φαίνεται να αφορμάται αποκλειστικά από το βίωμα της οδήγησης και όχι από τη φυσική υπόσταση της μηχανής, όπως άλλες μεταφοροποιήσεις που βρέθηκαν στο σώμα κειμένων, π.χ.:

(3) Η ΜΗΧΑΝΗ ΕΙΝΑΙ ΚΑΘΙΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΛΟ

... άντε και σου πλάγιασε... ποιος θα σηκώσει αυτό το ντιβανομπάουλο των 220 κιλών; ...

Αυτό σημαίνει πως η μεταφορά αναδύεται λόγω της ενσώματης εμπειρίας της μοτοσικλετιστικής οδήγησης και πιο συγκεκριμένα της σωματικής σχέσης που έχει ο αναβάτης με το όχημά του. Η τοποθέτηση του αναβάτη είναι τέτοια, με τη μοτοσικλέτα ουσιαστικά ανάμεσα στα πόδια του, ώστε να υπάρχει άμεση αίσθηση των δονήσεων και της θερμοκρασίας που παράγεται από τον κινητήρα. Δεν είναι, επομένως, παράλογο να υποθέσουμε ότι μία τέτοιου είδους στενή σωματική επαφή κινητοποιεί ερωτικές συνδηλώσεις.

Επιπρόσθετα, η ερωτική σχέση με τη μοτοσικλέτα, όπως θεωρείται (is construed) από τον αναβάτη, είναι δυνατόν να απορρέει από αναγκαιότητα, δεδομένων των όρων που επιβάλλει η μοτοσικλετιστική οδήγηση, όπως η εξαιρετικά υψηλή επικινδυνότητα. Στο σώμα κειμένων, άλλωστε, απαντούν συχνά μεταφοροποιήσεις όπως οι παρακάτω:

(4) Η ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΙΣΤΙΚΗ ΟΔΗΓΗΣΗ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ

... πρέπει να καταλάβουμε ότι η οδήγηση στους δρόμους *είναι πόλεμος* ...
... Ό,τι και να έγινε, ξέχασέ το, καθημερινά στους δρόμους *μαχόμαστε* ...

Πράγματι, λοιπόν, η μοτοσικλετιστική οδήγηση εννοιοποιείται ως ένα ζήτημα ζωής και θανάτου, καθιστώντας το καθήκον του αναβάτη να ανταπεξέλθει στους οδικούς κινδύνους, οι οποίοι μεταφοροποιούνται ως πολεμικές συνθήκες, ως ύψιστη προτεραιότητα. Για να επιτευχθεί αυτό, απαιτείται άψογη συνέργεια και πλήρης εναρμόνιση των κινήσεων του αναβάτη και της συμπεριφοράς της μηχανής. Αυτή η ενοποιημένη δράση εντοπίζεται σε γλωσσικές μεταφορές του σώματος κειμένων:

- (5) ... Από την πρώτη μέρα που την καβάλησα νιώθω ότι *είναι ένα με εμένα* ...
... μη ξεχνάς, τα μοτόρια μας είναι οι αγάπες μας, *το άλλο μας μισό* ...

Δεν είναι σύμπτωση πως οι παραπάνω μεταφορές - όπως και το *ταίρι μου* παραπάνω - αποτελούν τυπικές πραγματώσεις μίας από τις πλέον θεμελιακές εννοιακές μεταφορές για τον έρωτα, Ο ΕΡΩΤΑΣ ΕΙΝΑΙ Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΥΟ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΜΕΡΩΝ. Σύμφωνα με την αυτή, ο έρωτας νοείται ως ανάγκη, καθώς ένα μέρος μόνο του θεωρείται ως δυσλειτουργικό ή ανήμπορο να λειτουργήσει κανονικά χωρίς το έτερο συμπληρωματικό του μέρος (Kövecses 1986). Εκτός, λοιπόν, της σωματικής εγγύτητας, αναβάτης και μηχανή λειτουργούν «σαν ένα» μέσα από την ανάγκη για αντιμετώπιση αντιξοοτήτων, όπως ακριβώς οι μετέχοντες σε μία ερωτική σχέση.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως είδαμε, η μεταφοροποίηση της μηχανής ως ερωτικής συντρόφου στη γλώσσα των μηχανόβιων είναι εξαιρετικά διαδεδομένη, παραγωγική και ποικιλόμορφη. Οι μεταφορές αυτές, πέρα από τον κοινωνικό ρόλο που επιτελούν, εδραιώνοντας και ενισχύοντας την ταυτότητα των μοτοσικλετιστών ως μελών της κοινωνικής ομάδας, επιδεικνύουν μεγάλη εκφραστικότητα. Πιο συγκεκριμένα, φάνηκε ξεκάθαρα η λειτουργία τους ως μηχανισμού έκφρασης συναισθημάτων (Foolen 2012, Theodoropoulou 2012α, 2012β), αφού μέσω των μεταφορών οι ομιλητές εκφράζουν για τα οχήματά τους γοητεία, θαυμασμό και τρυφερότητα. Μάλιστα, η στατιστική ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι οι περιφράσεις που μεταφοροποιούν τη μηχανή ως ερωτική σύντροφο εκφράζουν εντονότερα την ερωτική έλξη και τη συναισθηματική επένδυση που επιδεικνύουν οι αναβάτες, σε σχέση με τις αντίστοιχες κυριολεκτικές. Έτσι, επιβεβαιώνεται η ταξινόμηση της γλώσσας των μηχανόβιων ως εκφραστικής κοινωνιολέκτου. Ακόμα, η μεταφοροποίηση της μηχανής ως ερωτικής συντρόφου αφορμάται και κινητοποιείται από το ίδιο το βίωμα και την έντονη εμπειρία της μοτοσικλετιστικής οδήγησης, αλλά και τους συγκεκριμένους όρους που αυτή επιβάλλει, καλώντας τον αναβάτη να ανταπεξέλθει στις πολυάριθμες προκλήσεις των ελληνικών δρόμων, με μόνη του σύντροφο τη μηχανή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Barcelona 2001: A. Barcelona, On the systematic contrastive analysis of conceptual metaphors: Case studies and proposed methodology. In M. Pütz, S. Niemeier & R. Dirven (eds.), *Applied cognitive linguistics II: Language pedagogy* (pp. 117–146). Berlin: Mouton de Gruyter.

- Deignan 2008: A. Deignan, Corpus linguistics and metaphor. In R. W. Gibbs (ed.), *The Cambridge handbook of metaphor and thought* (pp. 280–294). Cambridge: Cambridge University Press.
- Delhaye & Marot 2015: A. Delhaye, L. Marot, *The Motorcycling Community in Europe*. Deliverable 9 of the EC/MOVE/C4 project RIDERSCAN.
- Foolen 2012: A. Foolen, The relevance of emotion for language and linguistics. In A. Foolen, M. Ludtke, P. Racine & J. Zlatev (eds.), *Moving ourselves, moving others: Motion and emotion in intersubjectivity, consciousness and language* (pp. 347–368). Amsterdam: John Benjamins.
- Gibbs 1994: R. W. Gibbs, *The poetics of mind: Figurative thought, language, and understanding*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grabias 1994: S. Grabias, *Język w zachowaniach społecznych: Podstawy socjolingwistyki i logopedii*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Kövecses, Ambrus, Hegedűs, Imai & Sobczak 2019: Z. Kövecses, L. Ambrus, D. Hegedűs, R. Imai, A. Sobczak, The lexical vs. the corpus-based method in the study of metaphors. In M. Bolognesi, M. Brdar & K. Despot (eds.), *Metaphor and metonymy in the digital age* (pp. 149–173). Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Kövecses 2000: Z. Kövecses, *Metaphor and emotion: Language, culture, and body in human feeling*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kövecses 1986: Z. Kövecses, *Metaphors of anger, pride and love: A lexical approach to the structure of concepts*. Amsterdam: Benjamins
- Lakoff & Johnson 1999: G. Lakoff, M. Johnson, *Philosophy in the flesh: The embodied mind and its challenge to western thought*. New York: Basic Books.
- Lakoff & Johnson 1980: G. Lakoff, M. Johnson, *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Ortony 1975: A. Ortony, Why metaphors are necessary and not just nice. *Educational Theory*, 25(1), 45–53.
- Semino 2008: E. Semino, *Metaphor in discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Steen, Dorst, Herrmann, Kaal, Krennmayr & Pasma 2010: G. Steen, A. Dorst, J. Herrmann, A. Kaal, T. Krennmayr, T. Pasma, *A method for linguistic metaphor identification: From MIP to MIPVU*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Stefanowitsch 2020: A. Stefanowitsch, *Corpus linguistics: A guide to the methodology*. Berlin: Language Science Press.
- Theodoropoulou 2012α: M. Theodoropoulou, Metaphor-metonymies of joy and happiness in Greek: Towards an interdisciplinary perspective. *Review of Cognitive Linguistics. Published under the auspices of the Spanish Cognitive Linguistics Association*, 10(1), 156–183.

- Theodoropoulou 2012β: M. Theodoropoulou, The emotion seeks to be expressed: Thoughts from a linguist's point of view. In A. Chaniotis (ed.), *Unveiling emotions: Sources and methods for the study of emotions in the Greek world* (pp. 433–468). Stuttgart: Franz Steiner Verlag.
- Wilkoń 1989: A. Wilkoń, *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Yates 1996: S. J. Yates, Oral and written linguistic aspects of computer conferencing: A corpus-based study, In S. C. Herring (ed.), *CMC: Linguistics, social and cross-cultural perspectives*, 29–46. Amsterdam: John Benjamins.
- Zhao 2017: B. Zhao, Web scraping. In L. A. Schintler & C. L. McNeely (eds.), *Encyclopedia of big data*. Berlin: Springer.
- Αρβανιτόπουλος 2006: Μ. Αρβανιτόπουλος, *Η ιστορία του ελληνικού μοτοσυκλετισμού*. Αθήνα: Motortech.
- Σώμογλου 2023: Ά. Σώμογλου, *Μεταφορά και κοινωνιόλεκτος: Η ΜΗΧΑΝΗ στη γλώσσα των μηχανόβιων* [Μεταπτυχιακή Διατριβή]. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Angelos Somoglou
Aristotle University of Thessaloniki
School of Philology

**METAPHOR AND SOCIOLECT:
MOTORCYCLES AS THE SIGNIFICANT OTHER**

Summary

Motorcycle riding is quite popular in Greece and two-wheeler culture is, admittedly, deeply rooted. Furthermore, Greek motorcyclists use their own linguistic variety, the so-called 'language of bikers'. Given that this sociolect is highly expressive, it is no wonder that a vast amount of metaphors can be found in it. Motorcycles, being the epicenter of the riding experience and, consequently, the thematic core of the Greek motorcyclist sociolect, are metaphorized rather extensively. Actually, among the most productive conceptual metaphors which incorporate MOTORCYCLES as their target-domain is the one personifying them as beautiful women, or even as the riders' romantic partners. In this corpus-based study we take a look at these specific conceptual metaphors, in an effort to identify any patterns they may present, utilizing inferential statistics methods. We also investigate how the metaphorical mappings are related to the experience of motorcycle riding and what motivates their emergence.

Keywords: Conceptual metaphor, Sociolect, Corpora, Inferential statistics